

KESKKONNAAMET

Triin Leetmaa
Riigimetsa Majandamise Keskus
triin.leetmaa@rmk.ee

Teie 22.03.2025

Meie 02.05.2025 nr 7-9/25/5892-2

Must-toonekure toitumisalade taastamiskava kooskõlastus

Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK) on Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse tellimusel koostanud kava musta toonekure (I kaitsekategooria) jaoks sobivate toitumispaikade (vooluveekogude) looduslikkuse parandamiseks ja taastamiseks. Kava koostati seoses Kaitseväe keskpõlügeni riigi eriplaneeringu Natura hindamise hüvitusmeetmetega ja on aluseks taastamis- ja parendustööde edasisele alapehisele planeerimisele. 24.04.2025 kell 10.00 toimus RMK eestvedamisel Teamsi keskkonnas ka kava tutvustus ja arutelu, kuhu kutsuti seotud osapooled. Keskkonnaamet edastab alljärgnevalt arvamused ja ettepanekud kavale.

Kaitseväe keskpõlügeni riigi eriplaneeringu Natura hindamise hüvitusmeetmete kava¹ näeb ette suurendada looduslikkust ca ¼ 170 km-st mustale kurele sobivatest toitumisveekogudest vastavalt vajalikkusele ja tehnilistele võimalustele. Hetkel on RMK välja valinud 59,1 km ulatuses vooluveekogude lõike, mis sobivad taastamiseks (ca 19 km neist eramaadel). Täpsemad tööalad selguvad detailsemal planeerimisel. Tööd on jagatud kolme prioriteediklassi, tähtsamad on I ja II prioriteedi tööd.

Kava tutvustusel tõstatati küsimus, mis saab siis, kui hüvitusmeetmeid ei suudeta ette antud mahus täita. Juhul, kui ei õnnestu saada vastavaid kooskõlastusi ja teostatav maht jääb väiksemaks, kui hüvitusmeetmete kavasse planeeritud, **tuleb planeerida lisameetmeid ehk leida alternatiivsed jõelõigud, mida saab taastada.**

Taastamiskavas planeeritud tegevustel on positiivne mõju nii vee-elustikule kui ka veekogude ökosüsteemi parendamisele. Seletuskirjas on kirjas: "Taastatud kudealasid tuleb regulaarselt kontrollida veendumaks, et puistematerjal ei suurvete või korduvate kudemiste järel allavoolu nihkunud ega kattunud setetega." Sellest tulenevalt tekkis küsimus, kas kavaga on planeeritud ka jätkutegevused ning kui tihedalt või kui kaua on oluline regulaarne kudealade kontroll ja vajadusel taastamine?

Andmetabeli (esitatud materjalides Lisa 1) järgi on kavasse Kõrtsitalu paisu likvideerimine. Märkime, et Kõrtsitalu paisu paisutustaset on alandatud 11.02.2021 väljastatud keskkonnanõrskiga tegevuse registreeringuga nr 14-6/20/143-8. Keskkonnaamet palub paisutuse lõplikuks likvideerimiseks esitada veekeskkonnanõrskiga tegevuse registreeringu taotlus

¹ [lisa_9_20201215_kvkp_natura_hyvitusmeetmete_kava.pdf](#)

keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS (VeeS § 196 lg ja lg 2 p 9). Taotlusele tuleb lisada ka kohaliku omavalitsuse seisukoht.

Hüvitusmeetmete kava kohaselt on vajalik koelmute rajamine Valgejõe ja Soodla jõe, sāngi mitmekesistamine Mustjõel, Aavojal, Raudojal, Pikkojal, Rekka ojal, Treimani ojal ja Niinemāe kraavil. Pinnaspaisudega soovitakse sulgeda Rekka oja. Lisaks soovitakse tabelis märgitud koordinaatidel looduslikku sāngi juhtida nii Rekka oja kui Treimani oja. Mārgime, et **tegevuste käigus tahkete ainete paigutamisel veekogusse mahus 5–100-kuupmeetrit on vajalik see eelnevalt Keskkonnaametis registreerida veekeskkonnariskiga tegevusena** veeseaduse § 196 lg 2 punkti 5 alusel. **Alates mahust 100 m³ on vajalik taotleda keskkonnaluba** (VeeS § 187 p 10). **Vooluveekogusse tahkete ainete uputamine alates ainete mahust 2000 kuupmeetrit on vajalik läbi viia kohustuslik keskkonnamõju hindamine** (KeHJS § 6 lg 1 p 17 ja 17_1). Mahtusid arvestatakse veekogu põhiselt. Kui töid planeeritakse mitmes etapis, arvestatakse mahtusid etapi kaupa.

Taastamisalade nimekirjas on toodud, et Soodla ja Raudoja vahelist ühendust on vajalik korrastada. Mārgime, et **veekogu süvendamine rohkem kui 100 kuupmeetrise mahuga on tegevus, mis vajab keskkonnaluba** veeseaduse § 187 punkti 8 kohaselt. **Süvendamine mahus 5–100 kuupmeetrit on tegevus, mis tuleb eelnevalt Keskkonnaametis registreerida veekeskkonnariskiga tegevusena** veeseaduse § 196 lg 2 punkti 2 alusel.

Veekogu süvendamiseks ei loeta sette eemaldamist veekogust, välja arvatud meri, korrashoiu eesmärgil (VeeS § 176 lg1). Veekogust, välja arvatud meri, **korrashoiu eesmärgil sette eemaldamine mahuga alates 5 m³ tuleb registreerida Keskkonnaametis veekeskkonnariskiga tegevusena** (VeeS § 196 lg 2 p 3'1). Korrastamist vajavad eelkõige paisjärved, paadikanalid, tiigid, tehisjärved ja veekogudesse rajatud ujumiskohad. Looduslikud veekogud üldjuhul korrastamist ei vaja ning seal soovitud kaevamise näol võib tegevus kvalifitseeruda süvendamiseks.

Hüvitusmeetmete kavas (ptk 4) on kirjutatud, et must-toonekure elupaikasid jälgitakse hüvitusmeetmete maa-alal riikliku seire raames 5-aastase sammuga. Hüvitusmeetmete tulemuslikkust hinnatakse 10 aasta möödumisel. Meetmeid peetakse piisavaks, kui must-toonekure arvukus nimetatud aladel on stabiilne või kasvav. Kui seiretulemused näitavad must-toonekure arvukuse vähenemist, tuleb ellu viia täiendavad järelemeetmed, nt elupaikade täiendav kaitse või elupaikade taastamine piirkonnas. Kava tutvustusel tõstatati probleem, et kuna taastatavas piirkonnas on kõik teadaolevad musta toonekure elupaigad peale ühe (10 km eemal) hetkel asustamata ja kuna liigil läheb üldpildis halvasti, ei saa kindlasti eeldada, et taastamistööde tulemusel taasasustatakse kohe tühjad elupaigad. Seepärast ei saa pelgalt riikliku kureseire negatiivsete tulemuste põhjal öelda, et taastamine ei olnud edukas. Tekkis aga veel küsimus, et kui pesasid seiratakse peale taastamist ainult 5-aastase sammuga, kas see on piisav? Kurg võib ju ka vahepeal tagasi tulla ja siis jälle lahkuda ja seire seda ei tuvasta. Juhul, kui ei ole plaanitud pesasid tihemini seirata/üle vaadata, oleks soovituslik seda ikkagi teha. Samuti tasub üle kontrollida, kas kõik taastamisalal asuvad pesad on jätkuvalt riiklikus seires (nt varisenud pesasid ei seirata riiklikus seires).

Keskkonnaamet nõustub, et kindlasti on planeeritud tegevustel positiivne mõju ka teistele elustikurühmadele sh kalastikule (kure toidubaas) ja ka veekogude ökosüsteemi parendamisele. Taastamine loob soodsamad tingimused hetkel asustamata kurepesade taas-asustamiseks, kuid kure naasmist elupaikadesse võivad mõjutada ka muud tegurid (nt piisavalt kurgesid ei jõuagi täisikka). **Seega tuleks negatiivsete seiretulemuste korral tellida hinnang taastamise tulemuslikkuse kohta teiste mõõdetavate parameetrite järgi.** Kui kureojad on seire tulemuste põhjal olemasolevate teadmiste põhjal kurgedele sobivad ja tööde tulemusel on veekogude seisund paranenud ja sobiv kurele toitumiseks, ei pruugi lisameetmed vajalikud olla.

Kuna eelnevalt ei ole teostatud korralikku kalastiku seiret taastatavatel vooluveekogude lõikudel, ei saa adekvaatselt hinnata taastamise mõju kalastiku seire põhjal. Siiski oleks variant võrrelda taastatud jõelõike taastamata jõelõikudega, samuti hinnata, milline on kalade liigirikkus ja vanuseklasside varieeruvus taastatud jõelõikudes. Lisaks kalastikule saab hinnata, kas taastamise tulemusel on tekkinud rohkem erineva sügavusega jõelõike ja lookeid, kas aladel esineb veekogu head seisundit näitavaid indikaatorliike. Täpsema hinnangu ja soovitusel seirele saab anda siis, kui see tulevikus vajalikuks osutub (kurgede seire trend piirkonnas ei ole 10 aastat peale taastamistegevusi tõusnud).

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Eike Tammekänd
juhataja
loodushoiutööde büroo

Teadmiseks: helari.buht@rkik.ee

Maria Rätsep 56989604
maria.ratsep@keskkonnaamet.ee

Kerli Pettai 53022467 (vee-elustik)
kerli.pettai@keskkonnaamet.ee

Gerda Kirs 54270402
gerda.kirs@keskkonnaamet.ee

Christina Vohla 56908272 (veeseadus)
christina.vohla@keskkonnaamet.ee